

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. К. Д. УШИНСЬКОГО
ЧЕРКАСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ»
АКАДЕМІЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФСЬКИХ І ПОЛІТИЧНИХ НАУК ЧДТУ**

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ

**МАТЕРІАЛИ
ХІ Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
20–21 березня 2025 року
м. Черкаси**

Черкаси

2025

З М І С Т

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ

Бойко А. Роль освіти у формуванні стійкості суспільства до гуманітарних криз	8
Іванова І., Боровик Т. Менеджмент освітнього процесу: перспективи використання штучного інтелекту	10
Бородай О. Освіта та критичне мислення як ключові елементи усвідомленого вибору	12
Вашкевич В. Модернізація мовної підготовки майбутніх учителів	14
Голубович І. Гуманітарна експертиза: теоретичні засади та можливості втілення в освітній процес	16
Дольська О. Пошуки місії сучасного університету: контексти та наголоси	18
Дурдо О. Сучасна людина під впливом пропаганди та дезінформації	21
Загородній В., Вовкочин Л. Психолого-педагогічний аспект формування громадянськості молоді в умовах цифровізації суспільства	23
Левченков Є. Формування екологічно орієнтованої освіти в добу штучного інтелекту	26
Луговський О., Чугай Н. Поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП «Дизайн і візуальна культура» на кафедрі дизайну ЧДТУ	29
Кришталь А. Технологія штучного інтелекту у площині академічної доброчесності	31
Марущенко О. Соціально-емоційне навчання у вищій медичній школі України: перспективи та виклики	34
Мирошніченко С. Технології управління закладами соціокультурної сфери	35
Мохонько В. Осмислення ролі нейромереж в процесі вивчення креативних дисциплін	38
Рилова О. Інноваційна технологія Edutainment у вищій школі та її вплив на навчання і розвиток здобувачів освіти	40
Петінова О., Комариця Ю. Дистанційні формати освіти та роботи: погляд сучасної молоді (на матеріалах соціологічного дослідження)	42
Проценко М. Значення освіти у формуванні критичного мислення та сприянні соціальній стабільності	45
Трахановський А. Програмування як простір для освітньої рефлексії	48
Утюж І. Філософські та етичні рамки використання систем штучного інтелекту в освіті	50

Список використаних джерел

1. Андрущенко Т. І., Андрущенко Т. В., Ващенко К. Філософія культури як системна парадигма сучасної освіти. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. 2023. № 22. С. 77–86. DOI: 10.31392/iscs.2023.22.077.
2. Арістотель. *Нікомахова етика*; Пер. з давньогрецької В. Ставнюк. К. : «Аквілон-Плюс», 2002. 480 с.
3. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія*. К., 1996. С. 194–251.
4. Бех В. П., Малик І. В. *Технократизм у дискурсі проблем вищої школи*. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 263 с.
5. Биков В. Ю. Проблеми і цілі інформатизації освіти України. *Освіта в інформаційному суспільстві: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 2010. С. 13–19. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/1166/>
6. Ухов І. Людські мови та мови програмування. *Філософія та гуманізм*. 2018. № 2. С. 73–80.
7. Díaz Andrade A. From Longhand Writing to Word Processing: A Phenomenological Study of the Technophobe Turned Novelist. *Information and Communication Technologies for Development*, 2017, Vol. 504. Springer, Cham. DOI: 10.1007/978-3-319-59111-7_56.
8. Fisac M. A. Q. The Material Nature of Software. *Contemporary Materialism: Its Ontology and Epistemology*. Synthese Library, 2022, Vol. 447. Springer, Cham. DOI: 10.1007/978-3-030-89488-7_10.
9. Possati L. M. *Software as Hermeneutics: A Philosophical and Historical Study*. Dordrecht: Springer, 2022, 193 p. DOI: 10.1007/978-3-030-63610-4.

Ірина УТЮЖ,

*доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри суспільних дисциплін,*

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
(м. Запоріжжя, Україна)*

ФІЛОСОФСЬКІ ТА ЕТИЧНІ РАМКИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ

Штучний інтелект (ШІ) стрімко проникає у різні сфери людського життя, і освіта – не виняток. Автоматизація перевірки знань, персоналізовані рекомендації з навчання, інтелектуальні репетитори – це вже стає частиною освітнього процесу. Проте разом із очевидними перевагами з'являються й обмеження, що потребують глибокого філософського осмислення. Проблема не зводиться лише до технічних аспектів – вона торкається питань етики, свободи волі, сутності пізнання та самого людського буття.

Прихильники використання ШІ у навчанні наголошують на його ефективності: системи можуть адаптуватися під індивідуальні потреби студента, учня, забезпечувати доступ до знань у будь-якій точці світу, знімати навантаження з викладача, вчителя. На перший погляд, виникає враження, що ШІ здатний вивести освіту на новий рівень доступності та якості.

Проте філософія освіти – область, яка традиційно розглядає як методи передачі знань, так і методи виховання особистості, формування критичного мислення, моральної свідомості. Тут криється перше фундаментальне

обмеження: ШІ може допомагати вчитися, але не здатен виховувати людину як особистість. Штучний інтелект оперує даними та алгоритмами, але він не має емпатії, не може інтуїтивно відчувати цінності та смисли, які визначають людську освіту.

Виховання особистості – це процес, що виходить за рамки передачі інформації та навичок. Воно пов'язане із формуванням моральних установок, ціннісних орієнтирів, почуття відповідальності та соціальної емпатії. Саме ці якості лежать в основі поняття соціального мозку, ключового механізму, який забезпечує людині можливість будувати складні міжособистісні відносини, розуміти інших і бути зрозумілими. З початком пандемії Covid-19, очевидно, ми побачили еволюційний розрив феномена соціального мозку. З цього приводу вже написано книги, які аналізують наслідки цього явища [1].

Нейронаукові дослідження показують, що соціальний мозок включає цілу мережу спеціалізованих зон – префронтальну кору, мигдалеподібне тіло, верхню скроневу борозну та дзеркальні нейрони. Ці структури забезпечують здатність людини до емпатії, спільної уваги, морального судження, і навіть до інтуїтивного розуміння соціальних норм. Саме через ці нейронні механізми здійснюється виховання особистості в гуманістичному сенсі, де важливі не тільки знання, а й здатність до співучасті, співчуття та етичної дії.

Когнітивні науки підтверджують, що процес освіти має враховувати як когнітивні функції (пам'ять, увагу, мислення), так й афективні аспекти – емоції, мотивації, ціннісні установки. У цьому контексті навчання – це не просто передача інформації, а смисловий діалог, побудований на особистісних стосунках між учнем та наставником. Штучний інтелект поки що не здатний брати участь у цьому діалозі на рівних, тому що він позбавлений усвідомленості, ціннісної спрямованості та моральної відповідальності, властивих людині.

Таким чином, навіть передові системи ШІ можуть ефективно виконувати допоміжні функції в освітньому середовищі: індивідуалізувати навчання, аналізувати прогрес, підбирати матеріали. Однак функція виховання особистості, формування світогляду та соціальної відповідальності залишається прерогативою людини. Це підкреслює значущість живої взаємодії, емоційної підтримки та ціннісного діалогу у процесі освіти.

Список використаних джерел

1. Dunbar, R. (2022). *The social brain: The psychology of successful groups*. Penguin Random House.
2. Hoffmann, M. (2021) The Neurobiology of Human Super-Communication: Insights for Medicine and Business. *World Journal of Neuroscience*, 11, 287–306. doi: 10.4236/wjns.2021.114021.
3. Turkle, S. (2015). *Reclaiming conversation: The power of talk in a digital age*. Penguin Press.
4. Fry, H. (2018). *Hello world: Being human in the age of algorithms*. W. W. Norton & Company.
5. Bengio, Y. (2019). Ethical challenges in AI. *Communications of the ACM*, 62(7), 68–71. <https://doi.org/10.1145/3340473>
6. Carr, N. (2010). *The shallows: What the internet is doing to our brains*. W. W. Norton & Company.